

جستاری در معیارهای مکان یابی مساجد با رویکرد انتظام بخشی به سیمای هویتی محلات

نسیم سلجوقی^{۱*}، هادی سروری^۲

۱- دانشجوی کارشناسی ارشد مهندسی معماری - دانشکده هنر و معماری دانشگاه آزاد اسلامی مشهد

۲- استادیار گروه شهرسازی - دانشکده هنر و معماری دانشگاه آزاد اسلامی مشهد

چکیده

ویژگی اصلی مسجد این است که با همه شئون زندگی مردم سر و کار دارد و البته به همه شئون زندگی مردم جهت الهی و دینی می دهد؛ لذا نمی توان نسبت به چنین مکان با عظمتی بی اعتنا بود. یکی از مسائلی که در مورد مسجد، بسیار حائز اهمیت است، تعیین مکان مسجد در بافت شهری است. در این راستا شناسایی معیارهای تاثیرگذار در مکان یابی مساجد و میزان وزن و اهمیت هر یک از این معیارها نسبت به یکدیگر و در راستای انتظام بخشی به ساختار هویتی محلات به عنوان پرسش های بنیادین تحقیق حاضر مطرح هستند. هدف اصلی این تحقیق، شناسایی معیارهای مکان یابی مساجد به عنوان یک عامل مهم در راستای انتظام بخشی به ساختار هویتی محلات می باشد. روش تحقیق حاضر بر مبنای مطالعات کتابخانه ای و بررسی اسناد و مدارک معتبر تاریخی و معماری صورت گرفته است. نتایج تحقیق حاکی از آن است که در مکانیابی مساجد با رویکرد هویت بخشی به محلات به عنوان مکانی برای سکونت، معیار مطلوبیت و سپس سازگاری نقش مهمتری را داشته اند. ضمناً از میان پنج شاخص هویت بخشی به محلات، معیار آرامش و سپس امنیت در جایگاه مناسبتری قرار دارد.

کلمات کلیدی: مسجد، مکان یابی، طراحی شهری، برنامه ریزی شهری، هویت، سازگاری، مطلوبیت

۱. مقدمه

در طول تاریخ تمدن اسلامی، مسجد و شهر همواره در یک رابطه کل نگرانه، متضمن حیات یکدیگر بوده اند. فن و هنر جانمایی مسجد در مجتمع های زیستی مانند دیگر افعال مسلمانان، به غیر از قیود به علوم و فنون انسانی، مقید به احکام فقهی است. [۱] آنچه از بررسی نقش مسجد در صدر اسلام به دست می آید، جامعیت مسجد در همه زمینه های عبادی، سیاسی، فرهنگی، آموزشی، نظامی، قضایی و ... است. با اینکه در سال های اخیر پژوهش های ارزنده ای درباره جنبه های گوناگون مساجد انجام شده، تحقیقات بسیار اندکی درباره مکان یابی مساجد و به تبع درباره شناسایی معیارهای مکان یابی مساجد صورت گرفته است. [لذا] آنچه در این پژوهش مورد توجه قرار گرفته، مسئله مهم مکان یابی مساجد در شهرسازی و مدیریت شهری است. [۲]

* نویسنده مسئول

Email: saljoughi.nassim@gmail.com